

se mi zdi slabo znamenje, ker dohtar je sicer prav razgovoren. Ali prašajte ga sami, znabiti da Vi kaj več zveste od njega, kot jaz". Valentin ni na to nič odgovoril, se je počasi napravil in je šel na lov, kakor je bila njegova navada.

Ko je bil že daleč v gozdu, zazvoni pri fari merlicu. Žalostni glas mu je pretresel vse ude in serce ga je zbolelo. Nehoté prime za klobuk in zdihne: „Bog ti daj gori v nebesih srečnejših dni, kot si jih uživala na tem revnem svetu. Nikoli bi ne bil verjel, da boš kdaj kot revna tujka umerla pod mojo streho“.

Ko pride domú se je ravno dohtar odpéljal in Martin je izbiral deske za trugo. Valentin ga pokliče v svojo sobo ter mu reče: „Martin! osedlaj mi konja neutegoma, ker mislim iti malo od doma. Znabiti me ne bo ene dni nazaj; skerbi ti, da bote merliča spodobno pokopali in da bo vse v redu, pazi tudi na malega Riharda, da se mu kaj ne zgodi“.

Čez pol ure je Valentin že jezdit iz grada. Kot blisk ga je nesel počiti konj po dolini, ustavi se se le, ko pride iz doline na razpotje. Tu premišljuje, kam bi jo zavil, ker do zdaj je jezdit le tje v en dan brez pravega cilja. Ko tako premišljuje, mu pride na misel nekdanji sošolec Tomaž Burja, ki je kake štiri ure od tod imel svoje posestvo. Vedno sta si bila dobra prijatla, da si tudi nista bila v vseh rečeh edinih misel. Kar sta zapustila ljubljanske klopi, se nista več vidila; Valentin se je bil že večkrat napravil iti obiskat svojega prijata, pa ne vem, ali bi se bilo zgodilo tako kmalo, ko bi se ne bilo to v gradu pripetilo. Dolgo jezdi ob Kerki, potem jo zavije v stran in kmalo zagleda pred sabo gradič svojega prijata. Jelo se je že mračiti, ko prihaja do grada; po stermi cesti sta se na malih sanéh dričala dva zala dečka. Eden je bil za spoznanje večji, sicer pa sta si bila podobna, kot jajce jajcu, tudi v obleki. Starši se je vsedel spredej na sani, da jih je z nogama ravnal, drugi se je zadej sedé prvega z rokama oklenil okoli pasa in tako sta šla kot blisk po stermem bregu. Potem sta z velikim trudom vlekla sani na breg, tu sta se spet usedla in kričaje sta na novo dričala navzdol, da se je vse za njima kadilo. Da sta se časih v sneg prekucnila, to ju ni veliko motilo; skobacala sta se iz snega in smeja sta se dalje vozila. Z hišnega praga ju je z dopadljivim očesom gledal mož Valentinove starosti v navadni kmečki obleki, le da je bila iz boljšega blaga in lepše izdelana. Valentin zdaj prijezdi do hiše, stopi s konja in gre proti možu; ta mu gre naproti ter ga prijazno pozdravi. „Tomaž!“ „Valentin!“ in stara prijatla se objameta.

Dečka sta zdaj tudi bliže prišla, ko sta vidila tujca, in stareji sin si ni dal vzeti, da je Valentinovega konja peljal v hlev, mlaji je pa tekkel materi povedati, da so gosta dobili. (Dalje prihodnjic.)

Mythologične drobtine.

(Po národnih pripovedkah naznanja Dav. Terstenjak.)

0 kukovici.

Kukovica je popotna ptica, toraj symbol časa in mladotja. Kot ptica časa in potovanja je postala prerokovavna. Slovenski otroci uprašujejo kuka-

vico, ko jo prvokrat v mladem letu peti začujejo, kako dolgo jim bo živeti. Število let pa odločujejo po številu, kolikorkrati zakuka.

Ker v zmladletku zemlja spet jame roditi, je kukovica tudi symbol rodovitnosti, sreče, obilnosti. Zato pripovedujejo, da mu nikdar ne zmanjkuje denarjev, ako jih ima onda v žepu, ko prvokrat v zmladletku kukovico začuje.

Poljski letopisec Prokosz (Staropolska kronika, Warszawa 1825, str. 113.) piše, da se je boginja Živa spremenjala v kukovico. To hoče reči: Živa je bila boginja mladoletne zemlje — mladoletne rodovitnosti, in kukovica kot ptič mladoletni njen symbol.

Ker pa se prerokovanje in bajeje kakor tudi dajmonstvo dotikajo, tako je kukovica tudi postala ptica hudega — zlega principa. Primeri nemško prislovico: „Geh zum Gukuk!“ Sedaj zapopadamo, zakaj ima kukovica po serbskih narodnih povestih in pesmah černo, žalostno stran. Serbska prislovica: „Ti kukovica!“ pomenja to kar: „ti nesrečnež“, in „kukaven stan“ = žalosten stan. (Obsirniše glej Grimm deutsche Myth. 2. Auflage, 2. B. str. 1088.)

Slovenske narodne pesme staro babo primerjajo kukovici; toraj bitju neveselemu, otožnemu, hudobnemu. V deha imenujejo Slovenci „kukovčinega hlapčeka“, ker navadno pred kukovico v naše kraje prihaja. Že sem na drugem mestu omenil, da je po slovenskih narodnih povestih tudi vdeb prerokovaven ptič.*) Ako prav pomnim, sem v Ljubljani v mostovžu muzejnem vidil iz kamna napravljeno ribo z vdebjo glavo. Riba je symbol vode, iz vode pak so tudi stari Slovenci prerokovali (beri moj članek „O vodi“ v Glasniku); toraj združeni symbol kaže na prerokovavne božanstvi.

0 šterku.

O tem ptiču sem že v „Glasniku“ pisal in rekel, da se veli tudi Bogdal, in otroke v hišo prinaša.

On je tudi oznanovavec vigradi, in Polaki ga posebno častijo. Polsk plemič je ušel šterka, kateri je na njegovi strehi blizo dimnjaka gnjezdo imel, in mu medeno rinko okoli vrata obesil z napisom:

Haec ciconia

Ex Polonia.

V jesen je šterk odletel v južne kraje. Ko pa se je pomlad spet približevala, je hodil plemič vsak dan gledat, ali se šterk še ni povrnil v svoje staro gnjezdo. In res nekega dne prileti z rinkico okoli vrata. Plemič ga vloví, da pogleda, ali je res taisti, kateremu je on rinko z gori imenovanim napisom okoli vrata obesil, — in glejte čudo: rinka je bila iz zlata in je imela napis:

India cum donis

Remittit ciconiam Polonis.

Tako daleč potuje ta pathetični ptič. Pravijo, šterk svoje mlade na herblu nosi, da jih letati uči ali nevaršini otima, če žuga kaka nesreča hramu, na katerem stanuje. Zavoljo tega pobožnega značaja je šterk srečonosen ptič. Kjer si šterk gnjezdo napravi, tam je sreča pri hramu. Kdor prvega šterka zvigradi vidi, ta gotovo obogati. Zato smo otroci v zmladletku, ko

*) Vdeb tudi ve najti koren, s katerim se lahko vrata zlate gore odprejo. Ta vera se nahaja pri Nemcih in Slovanih. Nemci imenujejo koren: Springwurz; glej Vernaleken. Mythen und Bräuche, str. 140.

so šterki mimo moje domačije letali na Ogersko in
Polsko, cepetali in kričali

Rada, rada, rada!

Šterk, šterk, šterk!

Zlati stric brez berk

Daj nam zlata, zlata!

Kot srečodelivca in zakladonoša ga tudi poštujejo
nemške povesti, in ga imenujejo A de bo ar*), srečo-
noša. Beseda ad, od, ead pomenja po Grimmu
(Geschichte der deutschen Sprache I. Aufl. 468) zaklad,
zato ime znanega nemškega vojvoda Odoacer (Odo-
ker, pozneje zbrušeno v Otokar) se je po ravno tistem
slavnem jezikoslovcu izvirno velelo: Odo vac ar, Ead-
vac ar in pomenja: Schätzhüter**). K nemški ad,
od, ead — thesaurus, primeri serbsk. adija, po Vuku
Goldschmuck. Jeli sem tudi spada nemško odegun,
dives? (Glossar Gassar).

O kraljiču ali steržku.

Pri štirskih in koroških Slovencih se steržek tudi
kraljič veli. O njem sem čul sledečo povest.

Ptiči so sklenili, da tistega za kralja izvolijo, kateri
bo nar. više zletel. Vsi ptiči se vzdignejo; tudi nar.
manjši, steržek, kateri svoje gnjezdice v zemeljskih
luknjicah ima, ne zaostane. Ker je le majhen, se med
letenjem šterku pod perje skrrije, česar vendar šterk
ne zapazi. Vsi ptiči so že opešali, samo orel in šterk
sta še krožila v neskončnem zračnem morju. Ali tudi
šterk opeša, in orel sam še leta v nebotačni višini.
Ko se šterk na zemljo spušča, mu steržek izpod perja
zletí in se derzne z orlom meriti. Ko tudi orel opeša,
ostane steržek zmagavec in hoče kralj biti, ali drugi
ptiči so zvedeli za njegovo goljufijo, in so ga hteli ubiti.
Steržek pa se skrrije v gosto germovje, da maščevanju
uide. Zato je tudi dobil psovavno ime kraljič, ker
kralj je ostal orel. Pri Nemcih se veli Zaunkönig,
in enaka povest je tudi v onih krajih Nemčije znana,
kjer so svoje dni Slovani stanovali (glej Kuhn, märkische
Sagen str. 293). Kakor mi je g. prof. Majciger pove-
dal, je ta povest tudi v Kranjski gori znana.

Sonet.

(Zložil Gr. Krek.)

Minuli so prezgodaj dnevi sreče,
Ko me roké so matere gladile,
Veselja dosti v persih obrodile,
Ki ga kalile niso rane žgeče.

Občudoval livade sem cveteče,
Po nebu sem prešteval zvezde mile;
Le one so takrat me veselile,
Po njih oziral sem se hrepeneče.

*) bo ar = nošec, goth. ba iran, nositi, gr. φορεστω, slov. berem,
zato: Branibor, Waffenträger, Dalibor, der weithin
tragende, Ratibor; iz berem je bremen, das Gesam-
melte, rusk: beremnaja, mulier gravida, itd. Grimm
ima adebär, ciconia (Deutsch. wörterb. s. v.) Veli se še
tudi heilbot, nuntius salutis.

**) Kakor Arabljani mislijo, da je šterk bil prvlejši človek, tako
tudi Litvini pravijo, da se šterku ne sme nič žalega sto-
riti, ker je v drugih krajih človek. (glej Schwenck, Myth.
der Slaw. str. 129.)

Pa čase zlate večnost je zakrila,
Spomin samó za sabo je pustila,
Ki ranjeno srcé še oživljuje.

Za mé zdaj ah! Erot verige kuje,
Strasti odpira žrelo se grozeče,
Iz serca upanje je šlo cveteče.

Človek toliko veljá, kar plača.

(Spisal J. Mencinger.)

III.

Prihodnji dan je bila nedelja. Pred deseto mašo,
in tudi po maši se nič družega ni pripovedovalo in
presojevalo, kakor sinočna dogodba v Rezini hiši. Sta-
rejim možem se je Matevžovo ravnanje zdelo nespo-
dobno; nekterim mlajšim se je Matevž zdel neumen,
ker dekleta bolj ljubi kot denar; dekleta so ga pa veci-
del hvalile.

Reze ni bilo pri deseti maši. Matevž je pa stal
med tovarši enacih let, kakor njih pavec in poglavar,
na videz veselega obraza. Tovarši, ki so ga poprej
toliko v časti imeli, so ga malo ogovarjali; nekako
milovaje so ga gledali, in tudi med njimi ni tekla go-
vorica, ker vsacemu je v mislih bilo le to, kar se je
z Matevžem godilo; vpričo njega si pa upali niso o
tej reči govoriti. Bilo je vsem tesno pri sercu, nar.
bolj pa Matevžu, ki ni govoril in tudi ni pazil na njih
govorjenje, kakor se tudi ni oziral na dekleta memo-
gredeče, ki so ga radovedno pogledovale, ali se je
kaj spremenil od sinoči. Obernjene je pa imel Matevž
oči na očeta Krucmana, ki je pod lipo pred pokopa-
liščnimi vratmi imel okoli sebe zbrano kerdelo mož, ki
so poslušali njegove nasvete in sodbe. Vsako nedeljo
je mož imel pod lipo posvetno pridigo za sosesko, in
prav radi so ga poslušali, ker imel je Krucman prvo
besedo v vseh rečéh. Ni bil sicer župan, pa župan
ni mogel nič skleniti, dokler ni Krucman pristopil na
njegovo stran. Tudi v premoženji so ga prekosili ne-
kteri kmetje; vendar niso imeli večje veljave, kakor
stari skušeni mož. Da je Krucman zadolženo hišo, ki
jo je prejel od očeta v hudih letih, spravil na dober
stan, da je imel terdno, delavno družino in vedno
srečo pri opraviilih, ker je vse storil o pravem času,
in da so se besede, ki jih je izustil v bolj važnih za-
devah, večidel vselej poterdile: to vse je pripomoglo
možu k veliki časti in dobremu imenu v soseski; nje-
govega sveta so vsi iskali, in nič ni bilo v soseski
narejenega in sklenjenega, kar bi ne bil poprej Kruc-
man poterdil; in čeravno mož ni bil prost nekakega
napuha, ki se je razodeval v noši in govorjenji, je bil
vendar občé čislán in dopadlo je ljudém, da se možki
Krucman tudi možko vede.

Ko se je družba okoli Krucmana nekoliko razkro-
pila, pristopi Matevž v krog poslušavcov. Ko ga Kruc-
man ugleda, reče še nekaj besedi možem za slovó,
zapusti jih z Matevžem, in preden je Matevž usta
odperl, spregovori Krucman: „Kakor ti berem na
obrazu, bi me rad za svét prašal. Ako je beseda važna,
pa stopiva h kerčmarju na kak bokal. Vino da človeku
dobre pametne misli, če ga zmerno piješ; pri vinu se
vse bolj vjemajo misli in besede, in hitreje človek pre-